

Human Rights Service

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Innvandringsavdelingen
Att: Cecilie Fjelberg
Postboks 8019 Dep
0030 OSLO

Human Rights Service (HRS)

Møllergt. 9, N - 0179 Oslo

Tel. (+47) 22 33 80 00

Faks (+47) 22 33 27 93

www.rights.no

E-post: post@rights.no

Org.nr. 985 066 302

Bankkonto 5079 06 06261

Arbeids- og inkluderingsdepartementet	
Saksnr.: 200603652	Dok.nr.: 75
Arkivkode: 571	Dato: 24.11.2006
Avd.: INN/PRE	Saksbeh.: CEF
U.off.:	

Deres ref: 200603652-/CEF

Vår ref: PD200506/hr/aid231106

Dato: 23. November 2006

Tilbakemelding på høring vedr. "Beskyttelse mot tvangsekteskap – tiltak for å motvirke at unge personer sendes til og holdes tilbake i opprinnelseslandet for å tvangsgiftes"

I Arbeids- og inkluderingsdepartementets høringsbrev datert 12.10.2006 fremkommer det at det er ønskelig at høringsinstansene disponerer høringsuttalelsene etter følgende mal:

- 1.1 Hvis det innføres et alderskrav på 21 år for oppholdstillatelse for ektefeller/samboere, jf. punkt 2 nedenfor, bør dette da kombineres med tiltak for å forhindre at unge personer holdes tilbake i opprinnelseslandet til 21-årskravet er oppfylt, jf. forslagene i punkt 9?
- 1.2 Hvilket av de tre alternative forslagene i punkt 9 foretrekkes? (Rangert og justert i forhold til unntaksforslagene)
- 1.3 Departementet foreslår at forslagene som skisseres i punkt 9 oppheves når herboende fyller 26–28 år. Bør aldersgrensen settes til 26, 27 eller 28 år?
- 1.4 Forslag fra høringsinstansene
- 1.5 Eventuelle andre merknader/synspunkter

HRS vil gi sin høring ut fra malen skissert over, men velger innledningsvis å påpeke noen av de konsekvensene ufrivillige ekteskap har både på et individ- og samfunnsnivå.

1 Innledning

Ufrivillige ekteskap, eller tvangsekteskap, foregår etter vår erfaring først og fremst ved transnasjonale eller kontinentale giftermål av hovedsakelig unge mennesker, det vil personer under 30 år av begge kjønn.

Praksisen har uheldige og til dels svært alvorlige skadelige konsekvenser på både individ- og samfunnsnivå.

Individnivå

Den enkelte rammedes helse kan skades av de betydelige overgrepene som ofte ses ved ufrivillige ekteskap:

- Langvarig mentalt press
- Eventuelt også fysisk vold
- Frihetsberøvelse over kortere eller lengre periode
- Systematiske voldtekter i ekteskapet (den kvinnelige parten)
- Mentalt press i storfamilien om aktivt seksualliv i ekteskapet (den mannlige parten)
- Tap av egenverdi som person og tap av kontakt med vennekrets, kolleger, familie og samfunnsdeltakelse grunnet isolasjon
- Avbrutt skolegang/utdannelse
- Ufrivillig avbrudd av inntektsgivende arbeid (den kvinnelige parten her)
- Tvang om å bli gravid/få barn (kan gjelde begge kjønn)

Flere av disse forholdene kan samlet sett medføre mental invaliditet, og derav livslang uførhet og behandlingstrengende mentale sykdommer og omfattende psykosomatiske lidelser.

Det er også klare indikasjoner på at mange kan tvinges til et uønsket ekteskap med nær slektning. Mye tyder også på at tvangen og overgrepene øker jo tettere slektskapet er, slik som søskenbarn og tremenninger. Etter vår vurdering burde denne problemstillingen vært en del av høringen, da slike giftermål særlig kan forklare sentrale aspekt ved presset på de unge, samtidig som det også kan forklare presset om å forbli i tvangsekteskapet – uten at familien frastøter vedkommende, eventuelt at en eksponerer seg for nye alvorlige overgrep, i verste fall drap.

Hva gjelder andelen ekteskap med slektning blant nye befolkningsgrupper i Norge, er de eneste tilgjengelige tallene over nye giftermål i slekta fra ambassaden i Islamabad: I en periode på halvannet år, fra 2004 til medio 2005, søkte 436 pakistanere om innvandring til Norge etter giftermål med norskpakistaner. Nesten 60 prosent av søkerne var i slekt med den nye ektefellen i Norge. 34 prosent var søskenbarn, 11 prosent var tremenninger, og 12 prosent var i fjernere slekt. 68 prosent fortalte at ekteskapet var et produkt av avtaler mellom familiene. Seks prosent fortalte at de selv hadde tatt initiativet, og tre prosent sa de hadde brukt såkalt "match-maker", som eksempelvis kan være et ekteskapsbyrå. For 17 prosent var det ukjent hvem som stod bak giftermålet. Og bare tre prosent av ektefellene oppgav kjærlighet som grunnlaget for ekteskapet.

Det fremkommer også at mange var unge da de giftet seg. Nesten 50 prosent av ektefellene i Norge var under 23 år da giftermålet kom i stand. 11 av dem var under 18 år (ikke nødvendigvis registrert i Norge). I 2004 var for øvrig en herboende bare 14 år da "kjæresten" i Pakistan søkte om såkalt forlovelsesvisum til Norge. I totalt åtte av 20 saker om forlovelse var enten den norske eller pakistanske parten mindreårig.¹ Aldersforskjellen mellom partene i ekteskapet viser seg å kunne være på opptil hele 40 år.²

Spesielt i ekteskap mellom nære slektninger er som oftest den kvinnelige parten ung ved ekteskapsinngåelsen. Foreldrene og familien bestemmer ekteskapet over barnas hode. De vurderer få kandidater, ettersom antall fetterkandidater naturlig begrenser seg selv. Det er således ingen gode grunner til å vente med giftermålet, kanskje heller tvert om: Å utsette giftermålet kan øke risikoen for at jenta blir mer selvstendig og beslutningsdyktig, eller enda verre - at hun mistet dyden.

Å si nei til å gifte seg, spesielt med en nær slektning, utløser som regel familiekonflikter og straff. Å hente støtte innad i familien for å slippe unna giftermålet, er så godt som fånyttet. Det

¹ Barneloven ble endret 19. desember 2003, slik at den nå fastslår at avtaler om ekteskap på vegne av barn er ugyldige.

² For fullstendig presentasjon, se rapporten "Gift til Norge med slektning", HRS R-3 2005

er få unge som våger å satse på kjærlighetsekteskap. De fleste som gifter seg av kjærlighet utstøtes, eller de kan føre en kamp som de nødvendigvis ikke vinner. Ett eksempel på en som "vant", er den fremtredende norskpakistanske advokaten Abid Q. Raja. Han fortalte i Aftenposten (6. august 2005) om kampen han gikk gjennom for å få familien til å akseptere at han giftet seg av kjærlighet med en norskpakistansk kvinne. Familien ville avtale ekteskap for ham i Pakistan. En annen som "vant", er den eneste politikeren med innvandrerbakgrunn på Stortinget i forrige periode, Afshan Rafiq. Hun sto frem i Verdens Gang (6. januar 2004) og fortalt om massive trusler. Hun og hennes nåværende ektemann, Oslopolitikeren og norskpakistaneren Aamir J. Sheikh, fortalte om en kamp over flere år for å få aksept for å ekte hverandre. Sheikh forteller at han ble tvangsgiftet i Pakistan, men at han til slutt skilte seg i 2003. Paret, på den gang henholdsvis 28 og 33 år, bestemte seg for å trosse alle truslene.

Det finnes også flere eksempler på de som har "tapt" en slik kamp. Men de er ikke offentlige personer. Noen er endog ikke blant oss lengre.

Motstanden mot såkalte kjærlighetsekteskap ("love-marriage") er kanskje forståelig, men for oss likevel uakseptabel. I en moderne rettsstat som Norge, med et velfungerende velferdssystem, er andelen ekteskap mellom slektninger generelt lav, og blant søskenbarn mikroskopisk. Kjærlighetsekteskap er normen, hvilket noen mener er en vestlig idé som store deler av verden ikke har tatt til seg. Men en slik holdning finner ingen dekning i en unik studie gjennomført av William Jankowiak og Edward Fisher.³ De foretok en systematisk gjennomgang av hele 168 kulturer ved å legge til grunn fire kriterier: om det finnes kjærlighetssanger, om unge rømmer for å få hverandre, om folk forteller om en spesiell elsket person som de lengter etter, og om det er folkløse om romantiske forbindelser. Opp mot 90 prosent av de undersøkte kulturene innfridde kriteriene. Forskerne hadde sterk mistanke om at det samme var tilfellet i de resterende kulturene, men antropologiske data manglet. Konklusjonen er derfor at hvis samfunnsforholdene legges til rette for romanse og kjærlighet, vil disse følelsene oppstå. Undersøkelsen konkluderte at romanse og kjærlighet er like universelle følelser som smerte, glede og sult.

For dem som har opplevd land som Pakistan, India eller Tyrkia, er dette gjenkjennelige trekk. Det syder av lengsler etter romanse og kjærlighet, om det så er i filmindustrien, i poesien, eller i folkesangene. Gjennomgangstemaet er stort sett det samme: Får de to elskende hverandre – "mot alle odds"? På samme måte er det "uoppnåelige" med et kjærlighetsekteskap importert til ett land som Norge. Når et kjærestepar bosatt her får aksept for å gifte seg, regnes det som en begivenhet. Ryktet går i miljøene som ild i tørt gress. De samme unge er gjerne fostret opp på Bollywood-filmer på video og via satelittfjernsyn. De forteller drømmende om kjærlighetsekteskap, men påpeker ofte at det er uoppnåelig: de våger ikke å tro at de skal trekke vinnerloddet. Det som preger dem er resignasjon – en skjebnetankegang.

I årevis har det i norsk offentlighet blitt talt varmt for familieavtalte ekteskap, både fra innvandrerbefolkningen og befolkningen ellers, intellektuelle og politikere. Samtidig er vi kjent med at innad i (spesielt) ikke-vestlige miljø og i storfamiliene, advarer foreldre og eldre kraftig mot romantisk kjærlighet. Ekteskapelig vennskap og kjennskap vokser seg til "virkelig" kjærlighet, sies det, samtidig som det vises til at kjærlighetsekteskap stort sett ender i skilsmisse, nettopp fordi de kun var basert på heftige følelser som alltid vil sløkne på et tidspunkt. Skilsmissestatistikker i Vesten er gjerne "beviset". Men forklaringen kan like godt være at det i Vesten er akseptert å skille seg. I en debatt om skilsmisser i Islamabad, der nettopp fortrefeligheten ved familieavtalte ble fremhevet i lys av våre skilsmissetall, var det en som

³ "A Cross-Cultural Perspective on Romantic Love" (William Jankowiak og Edward Fisher 1992).

uttalte seg slik: "Hadde pakistanske kvinner vært økonomisk uavhengige i morgen, hadde 90 prosent av dem skilt seg."

Motstanden mot kjærlighetsekteskap er helt logisk. For romantisk kjærlighet er en trussel mot foreldres og de eldres maktposisjon og privilegier, som eksempelvis å bli vartet opp av en oppofrende svigerdatter som er en nær; og dermed oftest lojal, slektning. Kjærlighet er en trussel mot å hjelpe gjenværende familie til velferdsstaten Norge ved giftermål. Kjærlighet er en trussel mot storfamiliens/klanens/stammens mulighet til å styrke makt og innflytelse ved å bringe nye medlemmer til landet, og slik også videreføre føydale, klan- og stammeverdier i miljøene her. Kjærlighet er også en trussel mot kastesystemet. Videre er kjærlighet en trussel mot mannens maktposisjon; de tradisjonelle kjønnsrollene kan rokkes ved.

Samfunnsnivå

Hovedformen for innvandring fra den ikke-vestlige verden er gjennom giftermål med personer med samme landbakgrunn bosatt i Norge. Denne formen for innvandring er av både nasjonale og internasjonale fageksperter karakterisert som ikke bærekraftig i et økonomisk og sosialt perspektiv, og har også etiske og verdimessige problematiske sider.

Prognose over Norges fremtidige befolkning fra Statistisk sentralbyrå (SSB 2006) viser at den ikke-vestlige innvandrerbefolkningen vil øke til mellom 600 000 og 1,2 millioner innen 2060. SSB regner da innvandrerbefolkningen som førstegenerasjon og deres etterkommere, da ut fra tanken om at de påfølgende generasjonene er "norske". Dette handler om spørsmålet når en innvandrer slutter å være en innvandrer. SSB har således definert at tredjegerasjon, altså barn av etterkommerne, og barn født med en norskfødt og en utenlandsfødt forelder, ikke tilhører innvandrerbefolkningen.⁴

I ett av alternativene i SSB sin fremskrivning er det lagt til grunn at innvandringen flater ut etter 2010. I det andre alternativet til SSB synker innvandringen, mens en opplagt tredje mulighet, nemlig at innvandringen vil øke i takt med økende innvandrerbefolkning og derav henting av nye ektefeller, har *ikke* SSB drøftet i fremskrivningen.

Ad økonomi: Vi har ingen nasjonale kostnadsberegninger over integreringen og innvandringens utgifter i dag. Men vi har tall på bordet som peker på at dagens form for innvandring, særlig ved henting av ektefeller i opprinnelseslandet, allerede i dag antakelig koster Norge dyrt.

De første ikke-vestlige arbeidsinnvandrerne som kom tidlig på 1970-tallet, var naturlig nok i fullt arbeid. Muligheten for arbeid var den eneste grunnen til at de migrerte. Derfor hadde de også noe høyere sysselsetting enn majoritetsbefolkningen og var et overskuddsforetak de første årene. Men i 1997 var bare halvparten av dem som kom fra India, Marokko, Pakistan og Tyrkia i perioden 1971 – 1975 i arbeid.⁵ Særlig den påfølgende henting av ektefeller har ført til lav yrkesdeltakelse og høyt trygdeforbruk. Det viser seg at trygdeforbruket blant sentrale grupper øker over tid. Blant marokkanere, pakistanere og tyrkere i alderen 55 – 59 år, ligger andelen

⁴ Vi presiserer i denne sammenheng at en statistisk tilnærming til Norges befolkning ikke må blandes sammen med debatten om å være "norsk". En førstegenerasjons innvandrer kan være like norsk i alle måter å betrakte en samfunnsborger på, som en som i generasjoner er norskfødt. Men dette kan også være motsatt; en person født i Norge av eksempelvis to etterkommere (andregenerasjon) eller en etterkommer og en førstegenerasjon, kan bli oppfattet som "lite" norsk – for eksempel ved at vedkommende ikke behersker norsk språk. En statistisk tilnærming er således bare en kategorisering av Norges befolkning, som kan være nyttig i noen sammenhenger, i andre sammenhenger helt uvesentlig.

⁵ Undersøkelsen er utført ved Frisch-senteret, Universitetet i Oslo. Her referert fra Aftenposten, 2. november 2004.

uføretrygdede på henholdsvis 67, 45 og 55 prosentpoeng. Man forventer at flyktninger, særlig på grunn av traumatisert bakgrunn, generelt vil ha vansker med å klare å integrere seg på arbeidsmarkedet. En undersøkelse viser derimot at etter lengre botid i Norge, passerer ikke-vestlige innvandrere – som stort sett er kommet gjennom giftermål – flyktninger i trygdeforbruk. Etter fem år i Norge mottar 36 prosent av ikke-vestlige innvandrere en eller annen form for trygd. For vestlige innvandrere er tallet 18 prosent.⁶

Professor Kjetil Storesletten ved Økonomisk Institutt ved Universitetet i Oslo, har studert innvandringens kostnader i USA og i en typisk velferdsstat som Sverige. Han anslår nettotapet i Sverige per ikke-vestlig innvandrer til om lag 170 000 kroner for hele perioden innvandrer lever i landet. Storesletten vurderer anslaget som forsiktig, og peker på at det er liten grunn til å tro at forholdet er annerledes i Norge. Ifølge Storesletten slår undersøkelsen benene under påstanden om at velferdsstatens behov for arbeidskraft kan løses ved hjelp av dagens form for innvandring.⁷ Tvert om vil dagens form for innvandring, det vil si henting av ektefeller fra stort sett landsbyområder i den umoderniserte verden med dårlige forutsetninger for å integreres på arbeidsmarkedet, forsterke velferdsstatens problemer med å sikre tilstrekkelig kvalifisert arbeidskraft.

De nevnte undersøkelsene over utgifter til dagens innvandrere, kombinert med befolkningsfremskrivning, vil være krevende for Norges nasjonaløkonomi. Statistikk som viser at hele 40 prosent av elever med innvandrerbakgrunn faller fra på videregående skole, befester ytterligere en alvorlig prognose for både den økonomiske og sosiale helsetilstanden til Norge i nær fremtid.⁸

Næringslivets hovedorganisasjon (NHO) har tatt inn over seg denne problematikken. I juni 2006 kom følgende advarsel fra NHO: Innen få år kan den nasjonale oljeformuen være tapt. Årsakene er innvandringen av ikke-kvalifisert arbeidskraft (i all hovedsak ved henteekteskap) og at mange med innvandrerbakgrunn ikke gjennomfører utdanning. Dette fører til lav sysselsetting og derav høyt trygdeforbruk. Med dagens politikk vil innvandrerbefolkningen fordoble seg innen 2015. Tidspunktet sammenfaller med den kommende eldrebølgen. En reduksjon av arbeidsstyrken med syv prosent tilsvarer tapet av hele oljeformuen, advarer NHO.⁹ Bare få dager etter denne advarselen fra NHO, fikk vi for første gang på bordet tall for utgifter til sosialhjelp til ikke-vestlige i Oslo. I overkant av 46 prosent av mottakere av sosialhjelp er ikke-vestlige. Hele 55 prosent av sosialbudsjettet går til denne gruppen.¹⁰

I Sverige og Danmark er det foretatt kostnadsberegninger over innvandringen. Den svenske professoren i økonomi, Bo Södersten, hevder at i 2003 kostet innvandringen to til tre prosent av det svenske bruttonasjonalproduktet, tilsvarende 40 – 50 milliarder kroner.¹¹ En annen beregning fra 2002 viser utgifter på 33 milliarder kroner årlig.¹² I Danmark beregnes i dag utgiftene grunnet innvandringen og dens konsekvenser til om lag 36 milliarder kroner i året. Gruppen ikke-vestlige

⁶ Også denne undersøkelsen er utført ved Frisch-senteret, Universitetet i Oslo. Her referert fra Aftenposten, 4. september 2005.

⁷ Jf. Aftenposten, 31. oktober 2004.

⁸ "Gjennomstrømning i videregående opplæring", SSB, 2004. Frafallet totalt på landsbasis er på 25 prosent. Det finnes ikke tall over frafallet blant etnisk norske elever. Vi presiserer at frafallet kan inkludere elever som senere tar opp fag med formålet å få bestått videregående.

⁹ Horisont, Næringspolitisk tidsskrift nr. 2 2006

¹⁰ Oslo-speilet nr. 3-4 juni 2006.

¹¹ Kronikk av Södersten i Dagens Nyheter, 28. desember 2003.

¹² Denne undersøkelsen var et oppdrag fra den svenske regjeringen i 2002, her referert fra Jyllands-Posten 14. august, 2004.

utgjør ca. fem prosent av befolkningen og mottar oppunder 40 prosent av det nasjonale sosialbudsjettet. Integreringspolitikken karakteriseres av Danmarks finansminister Thor Pedersen, som Danmarks "største velferdsreform".¹³ Finansministerens karakteristikk bekreftes av statistikk som eksempelvis viser at i København kommunes skoler har nå 45 prosent av alle elever i førsteklasse innvandrerbakgrunn, der flertallet er fra muslimske land. Om ti år er således 45 prosent av alle 17-åringer ungdom med innvandrerbakgrunn. Ti år senere vil minimum 45 prosent av alle voksne på 27 år i København ha innvandrerbakgrunn.¹⁴ Tallene inkluderer ikke nye innvandrere som vil komme til i perioden. En befolkningsprognose viser at innen ti år vil gruppen 16 – 19-åringer med utenlandsk bakgrunn tredobles.¹⁵ Sammenligner vi med Oslo, har vi per i dag over 37 prosent førsteklasinger med ikke-vestlig bakgrunn. Om 20 år vil altså minimum 37 prosent av alle 27-åringer i Oslo være ikke-vestlige. Dersom frafallsprosenten i skolen fortsetter på et høyt nivå, og denne gruppen viderefører trygdeforbruket til nåværende førstegenerasjon, vil dette få dramatiske sosialpolitiske konsekvenser.

Ad sosiale forhold: Europa over, inkludert storbyer som Oslo og Drammen i Norge, ses utvikling av parallelle samfunn der ikke-vestlige grupper isoleres i mer eller mindre enklaveliknende strøk, og der opprinnelseslandets levesett og tradisjoner og verdier videreføres, ofte med følger som massive brudd på barn, unge og kvinners menneskerettigheter. Denne utviklingen ses særlig som et klart resultat av landenes "åpne" politikk hva gjelder henting av nye ektefeller – integreringen har aldri fått et nødvendig handlingsrom grunnet den kontinuerlige henting av nye førstegenerasjonsinnvandrere.

Europa har utvilsomt blitt multikulturelt, en ideologi omfavnet av politikere både på venstrefløyen, i det politiske sentrum, på deler av høyrefløyen, og av mang en sentral meningsdanner gjennom 1980- og 1990-tallet. Multikulturalismen handler om gruppetenkning. Gruppens interesser står over enkeltindividet. Dette slår særdeles uheldig ut hvis individet er lenket fast til en gruppe som fastholder verdier og tradisjoner hvor sentrale menneskerettigheter glimrer med sitt fravær. Innad i den enkelte kulturelle gruppen har således de rådende maktstrukturene gode kår på bekostning av enkeltindividet. Storsamfunnets beskyttende sosiale og juridiske system stenges i høy grad ute fra den enkelte gruppen av den interne strukturelle makten. En makt som nesten uten unntak er ekstrepatriarkalsk, hierarkisk og autoritær.

Multikulturalisten argumenterer med at kulturer verdimesig er sidestilt og at alle kulturer derfor skal behandles med samme respekt. Ulike kulturer skal blomstre ved siden av hverandre – tross grunnleggende forskjellige verdier. Det oppmuntres til såkalt mangfold, og kritikk og underkjenning av kulturelle særtrekk underkjennes eller avvises. Erfaringene viser at særtrekkene til og med beskyttes under den multikulturelle fanen, selv om særtrekkene er i klar motstrid til menneskerettigheter.¹⁶ Ideologien er således også svært statisk; den er kulturpreserverende, nær sagt uansett hvor negative og umenneskelige eksisterende kulturtrekk kan være.

Norsk kultur har selvsagt aldri vært statisk. Demokratiet vårt er heller ikke lineært, det utvikles og endres kontinuerlig, eksempelvis gjennom lovgivning som skal sikre og beskytte individets rettigheter, og slik blant annet frata maktbastioner makt og delegere makt til de sårbare. For HRS fremstår den multikulturelle ideologien som selve motsatsen til en utvikling for å bedre samfunnet og de enkeltes kår. Ideologien beskytter maktstrukturene – det rådende kollektivet –

¹³ Dagbladet Børsen, 3. mai, 2005.

¹⁴ Jyllands-Posten, 27. mai, 2005.

¹⁵ Berlingske Tidende, 6. april, 2005.

¹⁶ Susan Okin: *Is Multiculturalism Bad for Women?* (New Jersey, 1999:4).

og individet forsvinner. Samtidig medfører den multikulturelle ideologien at grunnpilarene og forutsetningene for å holde en befolkning samlet i et fellesskap, der alle (gis mulighet til å) innlemmes i sentrale menneskerettigheter, rokkes ved. Ideologien medfører således splid mellom grupper. Disse forholdene må ha en vesentlig betydning når forslagene til ny politikk nå skal vurderes, da fortsatt høy rate henteekteskap vil føre til at utviklingen av parallelle samfunn øker og dermed vil også gradbøying av menneskerettigheter på bakgrunn av etnisitet og religion øke.

I et kvinneperspektiv er det sosiale momentet av særlig relevans. Den tyrkisk-tyske sosiologen Necla Kelek, har forfattet bøker som forteller om den omfattende undertrykkningen av tyrkiske kvinner i Tyskland. Kelek har selv levd på innsiden av en enklave og kjenner de tyrkisk-tyske miljøene bedre enn de fleste. Hun karakteriserer de isolerte enklavene i en by som Berlin som "den nye Berlin-muren". Kelek mener at så mange som 15 000 jenter i alderen 14 – 18 år importeres årlig som ektefeller til tyrkiske menn i Tyskland. Mange av jentene sluses rett inn i gettoen som slaver for svigerfamilien. De lærer ikke tysk, heller ikke noe særlig om det tyske samfunnet, tvert om lever de i en antitysk isolasjon. De unge isolerte kvinnene har hovedansvaret for oppdragelsen av barna, hvilket i mange tilfeller er dømt til å gi dårlige resultater, og barna blir skoletapere og senere tapere på arbeidsmarkedet.

Spørsmålet er om det er så mye annerledes i Norge, om enn ikke så omfattende. Kun en av fire pakistanske kvinner er i arbeid, mens kun en av fem irakiske og somaliske kvinner er i arbeid. Rundt 40 prosent av ikke-vestlig ungdom faller ut av videregående skole, for pakistanske gutter er tallet 55 prosent, i følge Jon Rogstad på Institutt for samfunnsforskning.¹⁷ HRS hypotese er at den store majoriteten ungdom som faller fra er gutter med isolerte og hjemmeværende mødre, jamfør Necla Keleks resonnement, mødre som ofte er hentet hit gjennom giftermål. Dersom unge som faller gjennom i skolen, også blir tapere på arbeidsmarkedet og dertil henter ny ektefelle i opprinnelseslandet, sier det seg selv at i svært mange tilfeller vil ekteparet være lite integrert, og dermed vil også barna som fødes i ekteskapet ha foreldre med sterkt begrensede muligheter og evner til å lose barna inn i det norske samfunnet. Med andre ord vil den negative integreringsspiralen fortsette og også øke i omfang.

Hva gjelder utdannelsesnivået på personer som kommer til Norge gjennom ekteskap, har Norge ingen valide tall så langt som HRS kjenner til. De tall som vi eventuelt kan støtte oss til, er fra den tidligere refererte undersøkelsen fra den norske ambassaden i Islamabad. Her kom det fram at utdanningsnivået som regel dårlig. 17 prosent hadde ingen skolegang eller skolegang på maksimalt fem år. 31 prosent hadde kun fullført ungdomsskole, mens 39 prosent hadde fullført videregående skole. Kun ti prosent hadde høyere utdanning (se rapporten "Gift til Norge med slektning", HRS R-3 2005).

Hvor mange tvangsgiftes?

Det er ingen som vet hvor mange som inngår ufrivillig ekteskap i Norge, men vi kjenner til ekteskapsmønsteret siste ti år for de som har inngått ekteskapet innen sentrale grupper.¹⁸ Da HRS for første gang i Norge publiserte ekteskapsmønsteret til disse gruppene i 2003, gjennom spesialbestilt statistikk fra SSB, manglet det ikke på kritiske vurderinger, ikke minst fra SSB.¹⁹

¹⁷ Formidlet på Fridemokratenes seminar i Oslo, 7. oktober 2006.

¹⁸ Sentrale grupper i denne sammenheng vil først og fremst de med opprinnelse i land der familieavtalte ekteskap er vanlige.

¹⁹ HRS har med tilfredshet registrert at SSB siden dette har begynt å bruke tallene vi bestiller, og utgir egne publikasjoner på dette. Det er for øvrig disse publikasjonene departementet velger å henvise til, og vi vil i denne sammenheng påpeke at både tallene og mønsteret er akkurat det samme som HRS publiserer.

Når det gjelder andregenerasjon (etterkommerne) er et av SSBs hovedargumenter at det er så få i denne gruppen som har inngått ekteskap, da den er en "ung gruppe". Etterkommerne utgjorde per 1.1.2005 i underkant av 64 000 personer (SSB). At dette er en ung gruppe vises ved at hele 79 prosent da var under 16 år. Om lag 17 prosent, eller 11 136 personer, var 16 – 29 år.²⁰

Argumentasjonen til SSB bygger på at de som ikke har giftet seg i langt større grad enn i dag vil følge ekteskapsmønsteret til befolkningen ellers. I forhold til studier i andre land er det derimot lite som tyder på endringer av særlig betydning, som oftest tvert om. HRS mener derfor at gruppens unge alder, og tilvekst, kan tilsi at Norge i fremtiden kan stå over et betydelig antall henteekteskaper, herunder også ufrivillige ekteskap.²¹

Vi står nå overfor en sterk økning av innvandrerbarn og unge med røtter i ikke-vestlige land, som enten er i gifteklar alder eller som innen få år er gifteklare. I 1980 var det registrert 8 120 barn gruppen ikke-vestlige barn i alderen 0 – 19 år. I 1990 var antallet steget til 28 500, og i 2000 var gruppen på 62 300 personer. I 2004 økte gruppen med ytterligere 20 000, til 82 700 barn og unge. Tredjegerasjon er ikke medregnet. Ved å trekke fra samtlige land i Sør- og Mellom-Amerika, og land i Afrika og Asia der arrangert ekteskap ikke er en praksis av nevneverdig karakter, og/eller med liten innvandring til Norge, står vi igjen med i underkant av 74 000 barn som per samme dato var registrert i Norge. Samtlige av disse har røtter i land der arrangert ekteskap er en utbredt tradisjon. I tillegg til de 74 000 som allerede er bosatt i Norge, har vi en årlig innvandring av barn og unge fra disse områdene, altså førstegenerasjons borgere, gjennom familiegjenforening. I snitt de siste fire årene (2001 – 2004) har det årlig blitt bosatt om lag 2 800 barn fra de aktuelle områdene (beregnet ut fra UDIs statistikk).²²

I tillegg til de overnevnte barna som allerede er bosatt i Norge og den årlige innvandringen, kommer de barna som årlig fødes i Norge av foreldre med opprinnelse fra land der arrangert ekteskap er tradisjon. Statistikkbanken til SSB viser at gruppen ikke-vestlige barn og unge i Norge de siste fem årene øker årlig i snitt med 5 000 personer. Den store majoriteten av disse barna har røtter i land der arrangert ekteskap er utbredt. Trekker vi fra den gjennomsnittlige årlige innvandringen, kan vi anta at det årlig fødes om lag 2 000 barn i denne gruppen. Dette innebærer at det i 2005 kan ha vært registrert rundt 79 000 barn og unge i Norge fra land der arrangert ekteskap er praksis.

Et svært optimistisk anslag er at kun halvparten vil hente ektefeller i opprinnelseslandet, altså 40 000 nye innvandringer der press og direkte tvang/overgrep kan ligge til grunn for mange av giftermålene. Et mer realistisk anslag er at tre av fire vil hente ektefelle i opprinnelseslandet, altså 60 000 nye innvandringer – bare i denne gruppen. Hvis veksten i denne gruppen dag fortsetter på samme nivå som de siste årene (seks prosent årlig vekst), vil gruppen allerede i år 2015 være på over 150 000 personer.

²⁰ Til sammenligning var det per 1.1.2005 83 291 personer i aldersgruppen 16 – 29 år i førstegenerasjon (utgjør 23 prosent av denne gruppen).

²¹ Hva gjelder statistikk over ekteskapsmønstre viser vi til tidligere utgitte publikasjoner av HRS, spesielt rapporten "Ekteskap blant utvalgte innvandrergrupper" (januar 2006), og "Innvandring gjennom Ekteskap" (mai, 2005). Sistnevnte inkluderer spesialbestilt statistikk fra SSB hva gjelder hvem ulike grupper i Norge under henholdsvis 21 år og 24 år inngikk ekteskap med i årene 2002 og 2003.

²² Tallet er beregnet av HRS, med utgangspunkt i SSBs befolkningsstatistikk over antall barn og unge i alderen 0 – 19 år, med røtter i aktuelle land i Asia, Afrika og land på Balkan, der henting av ektefeller allerede ligger høyt. Anslaget er lavt, ettersom barn fra land som Kina og Chile, for bare å nevne noen, ikke er medregnet. Man kan forvente at en god del barn fra land som Kina og Chile også vil hente ektefeller i opprinnelseslandet. I de årlige beregningene har vi også utelatt statsløse og "andre". Med barn menes de under 18 år.

Disse forholdene bør etter vår vurdering også vektlegges tungt ved utforming av tiltak for å motvirke ufrivillige ekteskap.

1.1 Hvis det innføres et alderskrav på 21 år for oppholdstillatelse for ektefeller/samboere, jf. punkt 2 nedenfor, bør dette da kombineres med tiltak for å forhindre at unge personer holdes tilbake i opprinnelseslandet til 21-årskravet er oppfylt, jf. forslagene i punkt 9?

HRS registrerer at departementet har utelatt å utrede fordelene og ulempene med en aldersgrense høyere enn 21 år. Vi sikter da til de danske reglene, da Danmark, som det eneste landet i Europa, har innført en aldersgrense på 24 år for begge partene i ekteskapet/partnerskapet før ekteparet kan søke om opphold i Danmark kun med grunnlag i ekteskapet. De politiske erfaringene fra Danmark meldes å være positive, da spesielt knyttet til færre ekteskapsinnvandring og endret ekteskapsmønster, og økt deltakelse og gjennomføring av høyere utdanning knyttet til de sentrale grupper. I årets første utgave av "Tall og fakta 2006 - befolkningsstatistik om utlændinge", viser befolkningsstatistikken en halvering i antallet av førstegenerasjonsinnvandrere og etterkommere (andregenerasjon) fra ikke-vestlige land som inngår henteekteskap. I 2001 inngikk 62,7 prosent henteekteskap, men i 2005 var dette tallet falt til 37,9 prosent. I samme periode steg antallet som giftet seg med dansker fra 16 prosent til 24 prosent. Det har også skjedd en økning i andelen førstegenerasjonsinnvandrere og etterkommere som har giftet seg med en annen innvandrer i Danmark, fra 17,3 prosent i 2001 til 29,1 prosent i 2005.

Også to andre statistikker er svært talende i denne sammenhengen. Fra 2001 – 2003 økte ekteskapsalderen blant ikke-vestlige som giftet utenfor EU fra 20 til 25 år. I samme periode steg antallet unge mellom 20 – 24 år som var i gang med videre utdannelse fra 10 til 17 prosent.²³

Når høringsforslaget velges å se bort fra overnevnte, regner vi med at det har mer med politisk spill å gjøre, enn faktisk konsekvenser av sentral politikk. I så fall oppfatter vi dette som meget uheldig, da det ikke blir en realitetsvurdering av alderskrav på eksempelvis 21 og 24 år. Dette fordi det etter vår oppfatning vil formålet langt bedre med en aldersgrense på 24 år tjene enn en aldersgrense på 21 år. Vi antar at noe av forklaringen på foreslått 21 år, og ikke 24 år, er å finne i at EU gjennom direktiv om familieinnvandring har åpnet for at det enkelte medlemsland kan ha én ekteskapsalder nasjonalt og én høyere alder, der de har foreslått 21 år for at partene kan få innfridd familieetablering i det respektive medlemslandet. Men i en slik kontekst blir det inkonsekvent å mene at en aldersgrense på 24 år for familiegjenforening eksempelvis er en krenkelse av menneskerettigheter, mens en aldersgrense på 21 år ikke er det. Til dette vil vi også bemerke at det ikke finnes noen dom i Den Europeiske Menneskerettighetsdomstolen som har statuert krenkelse i forbindelse med en stats avslag på gjenforening mellom ektefeller. Tvert om fins det eksempler på dommer som *avviser* at et ektepar kan velge hvilket land de ønsker å bosette seg i, jf. dom i Den Europeiske Menneskerettighetsdomstol 28. mai 1985 (Abdulaziz, Cabales og Balkandi).

HRS velger sekundært å støtte opp om et alderskrav på 21 år for begge partene i et ekteskap/partnerskap før det er mulig å søke om opphold i Norge kun med grunnlag i ekteskapet, selv om vi primært mener en aldersgrense på 24 år ville tjent formålet bedre (jf. pkt 1.4). Vi vil derimot direkte fraråde at det innføres et alderskrav uten samtidig et krav om lik eller størst

²³ Politiken, 24. januar 2006.

tilknytning til Norge enn et annet land (jf. pkt. 1.2). Det er etter vår vurdering forkastelig å vurdere aldersgrense uten overnevnte tilknytningskrav, da en aldersgrense alene eksempelvis vil kunne medføre at unge mennesker holdes i opprinnelseslandet mot deres egen vilje inntil de oppfyller alderskravet. Dette vil kunne være svært uheldig både i et individ- og integreringsperspektiv. Med andre må en 21-års grense følges av tiltak som følger av høringsbrevets pkt. 9, jf. pkt. 1.2 under.

1.2 Hvilket av de tre alternative forslagene i punkt 9 foretrekkes? (Rangert og justert i forhold til unntaksforslagene)

Departementet skisser tre forslag som følger:

Forslag 1:

Herboende må ha bodd i Norge de siste tre årene før oppholdstillatelse for ektefellen/samboeren kan innvilges.

Forslag 2:

Herboende må ha arbeidet/studert i Norge de siste tre årene før oppholdstillatelse for ektefellen/samboeren kan innvilges.

Forslag 3:

Ektefellene/samboerne må ikke ha sterkere samlet tilknytning til et annet land enn til Norge.

HRS' vurdering:

Forslag 1 tar utgangspunkt i at herboende har bodd i Norge de siste tre årene før søknaden kan innvilges, da det legges til grunn at det er i perioden forut for at et eventuelt 21-årskrav er oppfylt at risikoen for at herboende blir holdt tilbake i opprinnelseslandet er størst. HRS deler ikke departementets oppfatning knyttet til elementær psykologi – det er ikke i perioden 18 – 21 år et individ formes, men i tidlige barneår. Forslaget innebærer at et barn kan ha hele eller deler av sin oppvekst i utlandet uten at det får noen innvirkning på en eventuell familiegjennforening i Norge gjennom ekteskap – bare vedkommende oppholder seg i Norge de tre siste årene før fylte 21 år. Jf. i denne sammenheng individuelle konsekvenser som vi har skissert innledningsvis i pkt. 1. *HRS avviser at forslag 1 vil tjene formålet.*

Forslag 2 har som vilkår at herboende har hatt jobb eller studier med dokumentert studieprogresjon i Norge de siste tre årene. Dette forslaget har de samme svakheter som forslag 1, bare med den "forbedring" at vedkommende ikke bare må være i Norge de tre siste år før fylte 21 år, men det kreves også at vedkommende jobber eller studerer. Etter vår vurdering er det selvsagt bra at unge mennesker gis mulighet til jobb/studier, og flere vil kanskje hevde at foreldre/foresatte vil kvie seg for å la sine barn ha store deler av sin oppvekst i utlandet da det kan virke negativt på muligheten for jobb eller studier i Norge. Imidlertid betviler HRS dette, ikke minst ut fra sentrale kilder i utlendingsforvaltningen formidler at det avdekkes svindel med ansetteselsdokumenter. Således har dette samme svakhet som dagens forsørgelseskrav. I november 2003 ble det innført et absolutt forsørgerkrav (underholdskrav) for de som er under 23 år, dvs. aldersgruppen 18 – 23 år, som et forsøk på å motvirke at unge tvangsgiftes (underholdskravet er satt til lønnstrinn 1 i statens lønnsregulativ). Kravet om inntekt gjelder siste

6 måneder. Erfaringer viser at resultatet kan bli at hvis de er under 23 år må de ut i jobb for å kunne forsørge ektefellen de skal hente til Norge. Med andre ord må de selv finansiere sitt eventuelle ufrivillige ekteskap, og de vil samtidig miste muligheten til å få eller fullføre høyere utdanning. Vi kjenner konkret til flere unge som har fått føle denne negative konsekvensen. Unge kvinner settes typisk til lavtlønnsarbeid i butikker, kiosker, eller som ufaglærte barnehageassistenter, og unge menn til sjåfører eller lagermedarbeidere, fordi de ikke er kvalifisert til annet arbeid. Andre settes til arbeid i familiebedrifter, der selvstendig næringsdrivende produserer falske lønsslipper slik at den unge tilsynelatende innfrir underholdskravet. Etter hva vi er kjent med er det heller ikke uvanlig at et "falskt" (eller proforma) ansettelsesforhold utløser nytt misbruk: En allerede trygdet person, ofte ett familiemedlem, eller svart arbeidskraft, benyttes til å gjøre jobben som en annen har ansettelseskontrakt til. Slik tjenes skatter og avgifter av proforma ansettelsen inn igjen. *HRS avviser at forslag 2 vil tjene formålet.*

Forslag 3 innebærer at ekteparet ikke må ha sterkere tilknytning til ett annet land enn Norge, og hevdes således å være en omvendt variant av det danske tilknytningskravet. Hvorvidt det er en omvendt variant av et krav som tilsier at ekteparet må ha lik eller størst tilknytning til Danmark, kan nok diskuteres, men vel så viktig er at det danske kravet er *reelt*. I høringsbrevets forslag 3 sies det: "Det er imidlertid partenes tilknytning på tidspunktet for behandlingen av søknaden som er avgjørende for vurderingen. Dette betyr at tilknytningsforholdene på søknadstidspunktet og perioden nært forut for dette vil veie tyngre enn forhold som ligger lengre tilbake i tid. I praksis vil det derfor kreves at herboende har oppholdt seg i Norge de siste årene før ektefellen/samboeren kan få opphold, for at vilkåret om tilknytning til Norge skal være oppfylt." Hvilke vurderinger forslagstiller legger i dette, er vanskelig å fortolke, men det kan synes som om det ikke er parets samlede tilknytning til ett eller annet land som er sentralt, men heller hvor herboende har oppholdt seg siste år før søknadstidspunktet. Slik sett korresponderer ikke begrunnelsen for forslaget med selve forslaget som lyder: "Ektefellene/samboerne må ikke ha sterkere samlet tilknytning til et annet land enn til Norge." Det heter også at "Vurderingene blir skjønnsmessige, (...)".

Vi har ut fra dette valgt å gi vår kommentar ut fra selve forslagets ordlyd, og ikke høringsbrevets utdypende forklaringer.

Hvis et ektepar ikke skal ha sterkere samlet tilknytning til et annet land enn Norge, er dette en vurdering som i liten grad innbygger skjønn eller vurdering av en av partene. Det sentrale er at det er *parets* tilknytning som vurderes (og vi minner om at det ikke har noe med partenes alder å gjøre). Ett par kan ikke ha størst tilknytning til flere land, det eneste alternativet er at de kan ha *lik* tilknytning til ett (eller i praksis vanligvis to) land. Inngår eksempelvis en pakistansk etterkommer ekteskap med en pakistaner (i Pakistan), kan paret ha samme tilknytning til Norge og Pakistan, ved at den ene ektefellen er født, oppvokst og vært hele livet her, mens den andre er født, oppvokst og vært hele livet i Pakistan. Som *par* har de dermed like stor tilknytning til Norge som Pakistan (og i forhold til danske regler ville det gitt opphold i Norge). Har den pakistanske parten bodd eksempelvis tre år i USA, har det heller ingen innvirkning på *parets* vurdering for tilknytning til Norge. Men har derimot herboende part også bodd noen år i Pakistan, da vil parets samlede tilknytning være større til Pakistan enn til Norge (i følge danske regler ville da det ikke blitt gitt opphold i Norge før andre krav var oppfylt). Vi viser i denne sammenheng også til pkt. 1.4 der vi gir våre forslag og utdypende begrunnelser, også knyttet til unntak.

Ut fra overnevnte støtter vi at forslag 3 vil tjene formålet.

1.3 Departementet foreslår at forslagene som skisseres i punkt 9 oppheves når herboende fyller 26–28 år. Bør aldersgrensen settes til 26, 27 eller 28 år?

HRS bifaller forslaget på 28 år, og henviser i denne sammenheng til pkt. 1.4 der vi gir våre forslag og utdypende begrunnelser.

1.4 Forslag fra høringsinstansene

HRS er av den oppfatning at høringsbrevets forslag ikke tar inn over seg de mange skjebner som lider under dagens regler for familiegjenforening gjennom ekteskap. HRS har møtt mange av dem, og felles for dem er at de ønsker de 24-årsregelen for familiegjenforening og et reelt tilknytningskrav. Vi tillater oss derfor gjennom historien til "Mina" å synliggjøre hvorfor det er viktig at skjerpede regler innføres, en historie og familieinnvandringshistorie som dessverre ikke er enestående, tvert om.²⁴

Mina kom til Norge 11 år gammel i 1978, uten noen form for skolegang. Hun forteller at hun trivdes svært godt på skolen i Norge. Men etter at hun hadde gjennomført obligatorisk skolegang, bestemte faren at 16-åringen skulle i inntektsgivende jobb slik at hun kunne innfri daværende krav om bolig og forsørgerevne for å hente ektefelle til Norge. 18 år gammel ble hun tatt med til hjemlandet for å giftes bort. På spørsmål om hvilke muligheter hun opplevde å ha til å unnsnippe ekteskapet, sier hun: "Hvem skulle jeg gå til? Hvem skulle jeg gråte til?" Hun fikk valget mellom tre fettere (brødre). Hun ble likevel mer eller mindre presset til å velge den ene, han som stod svakest stilt på ekteskapsmarkedet (uten skolegang og mørk i huden, begge moment som anses som lavstatus i opprinnelseslandet). Faren og andre i familien mente at denne fetteren hadde mest behov for visumet til Norge.

Mina var også ledd i en handel om flere ekteskap: Hennes verdi var særlig høy av to årsaker: Hun var vakker, og ekteskap med henne ga rett til migrasjon til Norge. Siden hennes onkel fikk henne som kone til sin sønn (som ikke var forventet en særlig god fremtid), ga han sine to vakreste døtre til Minas brødre i Norge.

Da fetteren ble gjenforent som ektemann med Mina i Norge, hadde hun allerede kjøpt egen leilighet og hadde to jobber. Ektemannen var mer eller mindre hjelpeløs. Han kjente ikke det norske systemet og behersket ikke språket. Han kunne heller ikke engelsk. Belastningen ble stor for henne. Hun hadde ansvaret for å hjelpe han til rette på alle måter. Han tålte dårlig skjevheten i forholdet; hun hadde "mannsrollen", slik han opplevde det. Den tradisjonsbundne mannen begynte å mishandle henne tidlig i ekteskapet. Allerede før han hadde bodd her i ett år, mishandlet han henne så voldsomt at hun ble innlagt på sykehus med blant annet kraftig hjernerystelse. Mishandlingen ble fotodokumentert på sykehuset. Ansiktet var fullstendig forslått. Hun var helt ugjenkjennelig. Mishandlingen ble utløst av at han ikke opplevde å ha fullstendig kontroll over henne ettersom hun jobbet: "Han mente at på jobben kunne jeg ha kontakt med menn," forklarer hun. Før ekteskapet var det faren og resten av familien som overvåket henne og passet på at hun kom rett hjem etter jobb og forble hjemme. Ektemannen overtok straks denne rollen.

²⁴ Mina er ikke hennes egentlige navn, da hun må skjule sin identitet av frykt for represalier. Men den samme Mina ringer HRS ofte og spør om hva det er politikerne i Norge egentlig driver med – og hun avslutter omtrent hver samtale som følgende: "Si endelig fra hvis vi skal på Stortinget å forklare dem hvorfor de danske reglene er så riktige – og viktige!" Hele Minas historie kan leses i "Feminin integrering" (HRS, 2003).

Mishandlingen vedvarte og utløste flere legerapporter og sykehusinnleggelser. Hun fikk tidlig beskjed om at han aldri ville la henne leve uten ham som ektemann. Hun husker ikke selv hvor mange ganger hun har søkt beskyttelse hos brødrene og tryglet om hjelp og skilsmisse. Hun har fortalt i detalj om ekteskapets indre liv. Om volden, truslene om å drepe henne, frihetsberøvelsen, og om hvordan han fotfulgte henne også på innsiden av husets fire vegger. Frihetsberøvelsen var så ekstrem at til og med når hun var på legebesøk (kvinnelig privatlege) var han med på konsultasjonen. Telefonen i hjemmet kodet han slik at hun ikke kunne ringe ut når han ikke var hjemme. Hun skal ikke ha kontakt med omverdenen uten hans tilstedeværelse. Men ingen med myndighet i storfamilien har noensinne støttet henne. Tvert om legges ansvaret på hennes skuldre for å få ekteskapet til å fungere: "De tenker bare på ære. De har mest makt i landsbyen, og de er redde for hva folk vil si hvis jeg skiller meg. De er også redde for at jeg kan bli et eksempel for andre kvinner i familien – at de ser at de ikke trenger å leve som dyr," sier hun.

Økonomi

Da ektemannen kom til Norge var Mina økonomisk selvstendig gjennom arbeid. Hun bodde sammen med foreldrene og søsken, som er regelen for unge ugifte kvinner, og leide ut leiligheten hun eide. Hun disponerte egne konti, og allerede før han fikk innreisestillatelse sendte hun penger til han og familien hans.

Kontroll over egen økonomi skal ha endret seg gradvis med ektemannens lærdom om det norske systemet. Kun avbrutt av svangerskapspermisjoner, jobbet hun frem til slutten av 1990-tallet. Men kontroll over inntekten og barnetrygd mistet hun til slutt helt. Han skal ha tvunget seg til adgang til lønns- og sparekonti, tømte kontiene fra tid til annen, og sendte pengene til foreldrene sine i hjemlandet. Ifølge Mina bodde foreldrene hans tidligere i et lite hus av leire med jordgulv og var blant de fattigste på hjemstedet. I dag bor de i et flere hundre kvadratmeter hus av mur med biler, tjenere og topp moderne inventar, takket være de økonomiske bidragene fra Norge. Han har også bygd et hus til på hjemstedet som leies ut. Husleien går inn på hans konti i hjemlandet.

Mina mener han sender minimum 4.000 kroner måneden til familien i hjemlandet. Av og til er beløpene betydelig høyere på grunn av ekstrainntekter gjennom svart arbeid. Pengene sendes som regel med familie og bekjente som drar på besøk til hjemlandet, altså ikke via bank. Hun har i utgangspunktet ikke noe imot å hjelpe familien hans til et materielt bedre liv. Hennes motstand bunner i to hovedpunkt: Den økonomiske prioriteringen reduserer livskvaliteten til henne og barna som unnes lite: "Vi skal være hjemme mest mulig, for det koster ikke noe". Hun opplever heller aldri å ha blitt møtt med respekt eller takknemlighet: "Jeg har aldri vært noe annet enn en økonomisk melkeku for dem. Hadde det ikke vært for meg og barna, hadde verken ektemannen min eller familien hans hatt noe som helst. Likevel har de aldri takket meg eller vært hyggelige med meg."

For noen år tilbake tvang han henne til å gi han sameierett på leiligheten hun hadde kjøpt. Da han kjøpte en butikk, som han og brødrene skulle drive, signerte hun gjeldspapir mot sin egen vilje (pant i leiligheten deres). Butikken er nå overdratt til ektemannens bror i sin helhet. Mens gjelden fremdeles er pantsatt i boligen deres.

Mina bestemmer seg

HRS første møte med Mina er sommeren 2002. En overlege ved et sentralsykehus ringer til vårt kontor. De har en kvinne til behandling som er mishandlet av ektemannen. Kvinnen er mor til flere barn. Hun er av opprinnelse fra et muslimsk land og kom til Norge som barn gjennom familiegjennforening. Sykehuspersonellet er usikre på hvordan de skal forholde seg til kvinnen: De vil skrive henne ut og henvise henne til krisesenter. Men Mina uttrykker sterk motstand mot krisesenter som løsning for henne. Hun sier at hennes brødre og andre i familien ikke aksepterer at hun bor på krisesenter. De anser krisesenter for å være et "horehus", forteller hun. Dette fordi hun som muslimsk kvinne må være under beskyttelse og kontroll av mannlige familiemedlemmer, hvis ikke mener de at hun kan ha sex med "hvem som helst", som hun sier det. Det handler om familiens ære. Mina vet derfor ikke hvor hun skal gjøre av seg. Volden som utløste sykehusinnleggelse, fant sted hjemme. Ektemannen bor nå der sammen med barna. Hun kan ikke dra hjem igjen ettersom hun frykter mer vold. Legen uttrykker bekymring for Minas liv og helbred. Mina har fortalt helsepersonellet at både ektemannen og andre menn i storfamilien truer med å drepe henne dersom hun våger å skille seg. Hvordan skal sykehuset forholde seg til dette trusselbildet og den kulturelle bakgrunnen til Mina? Hva kan og bør de gjøre?

I vår samtale med Mina kommer det klart frem hva hun vil: Hun vil hjem til barna, og ektemannen skal ut av huset. Volden i tvangsekteskapet har vedvart i 14 år. Hun har fått nok. Hun vil skilles og leve i fred. Hun er svært fortvilet og opprørt over å være avstengt fra hjem og barn mens han, som er "kriminell har alle rettigheter" (som hun sier). Hun vil at politiet skal fjerne han fra huset. Hun vil ha ham dømt og fengslet, og aller helst utvist og sendt tilbake til opprinnelseslandet. "Han har ikke noe her i Norge å gjøre. Han er bare ute etter penger. Han har plaget meg i alle år. Og når barna er store nok, kommer han til å gifte dem bort i hjemlandet til familie der. Jeg vil ikke at de skal gå gjennom samme helvete som meg," sier hun gjentatte ganger og trygler om hjelp til å få realisert sine ønsker. Som alternativ til krisesenter bestemmer hun seg for å dra til et kvinnelig familiemedlem, som er enke. Mina er i tvil om kvinnen vil støtte henne eller om hun vil prøve å presse henne tilbake til ektemannen, slik som brødrene og hustruene deres har gjort hver gang hun har søkt beskyttelse fra ektemannens terror, sist for noen måneder siden.

Advokat kobles inn for å påbegynne prosessen med skilsmisse, barnefordeling, deling av boet, og eventuell straffesak mot ektemannen. Mina får ingen støtte hos enken, og drar motvillig til krisesenteret. Der blir hun noen dager. Etter press fra brødrene flytter hun inn hos dem og deres familier. Også der blir hun utsatt for press om å gi ektemannen en ny sjanse. Ingen kvinner i familien har noensinne skilt seg (på eget initiativ), sies det. Hvis hun skiller seg mot mannens vilje, gir dette signaler til andre kvinner om at de kan gjøre det samme, forklarer hun. Presset går over i alvorlige trusler om å brette armer og ben på henne. Deretter fremsettes drapstrusler fra både ektemannen og kvinnens eldste bror (Minas far er død og det er hennes eldste bror som nå er familiens overhode). Parallelt med det sterke psykiske presset som hun kontinuerlig utsettes for, får hun nesten aldri snakke med barna på telefon. Hun har samvær annenhver helg med et par av barna, mens de andre barna holdes helt borte fra henne. Barna blir tydelig manipulert på det groveste. Flere av barna uttrykker sterk motstand mot henne og kaller henne "en hore", selv minstebarnet på fem år snakker slik til sin mor. Barna fortelles av faren at moren har forlatt dem for å leve sammen med "elskeren" sin. Men Mina står fremdeles på sitt. Hun vil ikke mer, hun vil skille seg, og hun vil leve sammen med barna. Og hun vet at dette innebærer at hun støtes ut av storfamilien.

Den lykkelige storfamilien...?

Familien rundt Mina er stor, og den er stadig voksende. Mina ba oss (i 2002) finne ut hvorfor én av ektemannens brødre fortsatt befant seg i Norge. Han hadde kommet på tre måneders turistvisum i 1998. Visumet, forklarte hun, ble gitt på falskt grunnlag etter råd fra en ledende asyladvokat i Norge. Hun var selv til stede i møtet mellom advokaten og ektemannen da visumsøknaden ble formulert. Advokaten anbefalte at for å sikre visum burde han synliggjøre sterkt tilknytning til hjemlandet (slik at myndighetene blir overbevist at han reiser tilbake etter endt lovlig opphold). Det er også "bra" om han er gift og har barn (han var ugift og barnløs). At han har verdier i hjemlandet styrker tilknytningen. I stedet for å fortelle at han er ansatt ved bedriften, "dokumenterer" han heller at han eier bedriften. Nødvendige dokumenter ble fabrikkert i hjemlandet. Visumet ble utstedt. Denne svogeren (som også er hennes fetter) har ved en rekke anledninger truet Mina. Hun ble fortalt av et mannlig familiemedlem, som er uten makt i familien og som i det stille støtter henne, at svogeren hadde anskaffet seg en pumpehagle. Han prøvde i tillegg å true støttespilleren hennes til å anskaffe pistol som skal brukes til å drepe henne. Med henne til stede i sitt eget hjem, skal svogeren åpent ha sagt til ektemannen: "Bare drep henne. Jeg kan ta på meg skylden." Mina frykter denne svogeren kan drepe henne og hun vil ha ham utvist.

Gjennom Folkeregisteret får HRS bekreftet svogerens grunnlag for opphold i Norge. Han var ikke asylsøker, som Mina hadde antydnet som en mulighet. Han var gift med en norsk kvinne på 21 år. Ekteskapet ble inngått i 1999. Verken Mina (som både er denne mannens kusine og svigerinne) eller andre i familien, kjente til ekteskapet. De hadde heller aldri hørt navnet på den unge norske kvinnen. De ble overrasket, og sinte, ettersom de følte seg ført bak lyset ved at "ekteskapet" var holdt hemmelig for dem. Den samme mannen er også forlovet med en kusine i hjemlandet. Hans ekteskap er også ukjent for denne kusinen. Men hvorfor var ikke dette proforma ekteskapet oppløst etter tre år da mannen (som utenlandske ektefelle) har rett til opphold på selvstendig grunnlag? Etter all sannsynlighet er dette årsaken: Har ekteskapet eller samboerforholdet vart i minst fire år, gir det grunnlag for norsk statsborgerskap. Da vi informerer Mina om denne regelen "går det et lys opp for henne". Hun forteller at også en annen bror av ektemannen har fått opphold i Norge gjennom ekteskap med en norsk kvinne. Men denne historien kjenner storfamilien: Minas ektemann hadde en norsk elskerinne. Hun var skilt, alkoholisert, og sosialklient. Minas ektemann tok denne kvinnen med på to reiser til hjemlandet. Hensikten med den første reisen var å introdusere henne til broren sin - og dermed kunne dokumentere overfor norske myndigheter kontakt mellom broren og den norske kvinnen. På neste reise ble det arrangert ekteskap mellom kvinnen og broren. Han er 20 år yngre enn henne. Myndighetene aksepterte "ekteskapet". Etter fire og et halvt års "ekteskap" var han norsk statsborger og separert.

Ut fra det Mina forteller er det ikke enkelt å forstå familiebildet eller få oversikt over alle familiemedlemmene. I samarbeid med Mina og kilder i det offentlige utarbeider vi et familietre av familien hennes som er i Norge.²⁵

²⁵ Familietreet ble utarbeidet på bakgrunnen av det omfattende trusselbildet (drapstrusler fra ektemann, hans brødre og hennes brødre), kombinert med "oppdagelsen" av proforma ekteskapene. Hovedutgangspunktet var altså å kartlegge trusselbildet som et sikkerhetsaspekt. (Dette familietreet er oppdatert i 2006.)

Følgende figurer benyttes i familietreet:

Ahmed
1973 = Ahmed, Minas far, kom til Norge i 1973

Kone O
1978 = Kona til Ahmed kom til Norge fra opprinnelseslandet (O) i 1978.

Sø **Da** = Sønn (Sø) og datter (Da),
samtlige kom i 1978

Da = Mina, vår kilde

A-S = Adoptivsønn (A-S). En kom i 1982, den andre i 1984

Fet-O **Kus-O** = Fetter (Fet-O) og kusine (Kus-O) fra opprinnelseslandet

K-O **M-O** = Kvinne/mann fra opprinnelseslandet (K-O eller M-O)

Ba = Barn (Ba), dvs 2.generasjon.

Ba er 20 år, vår kilde

Ba = Voksne barn

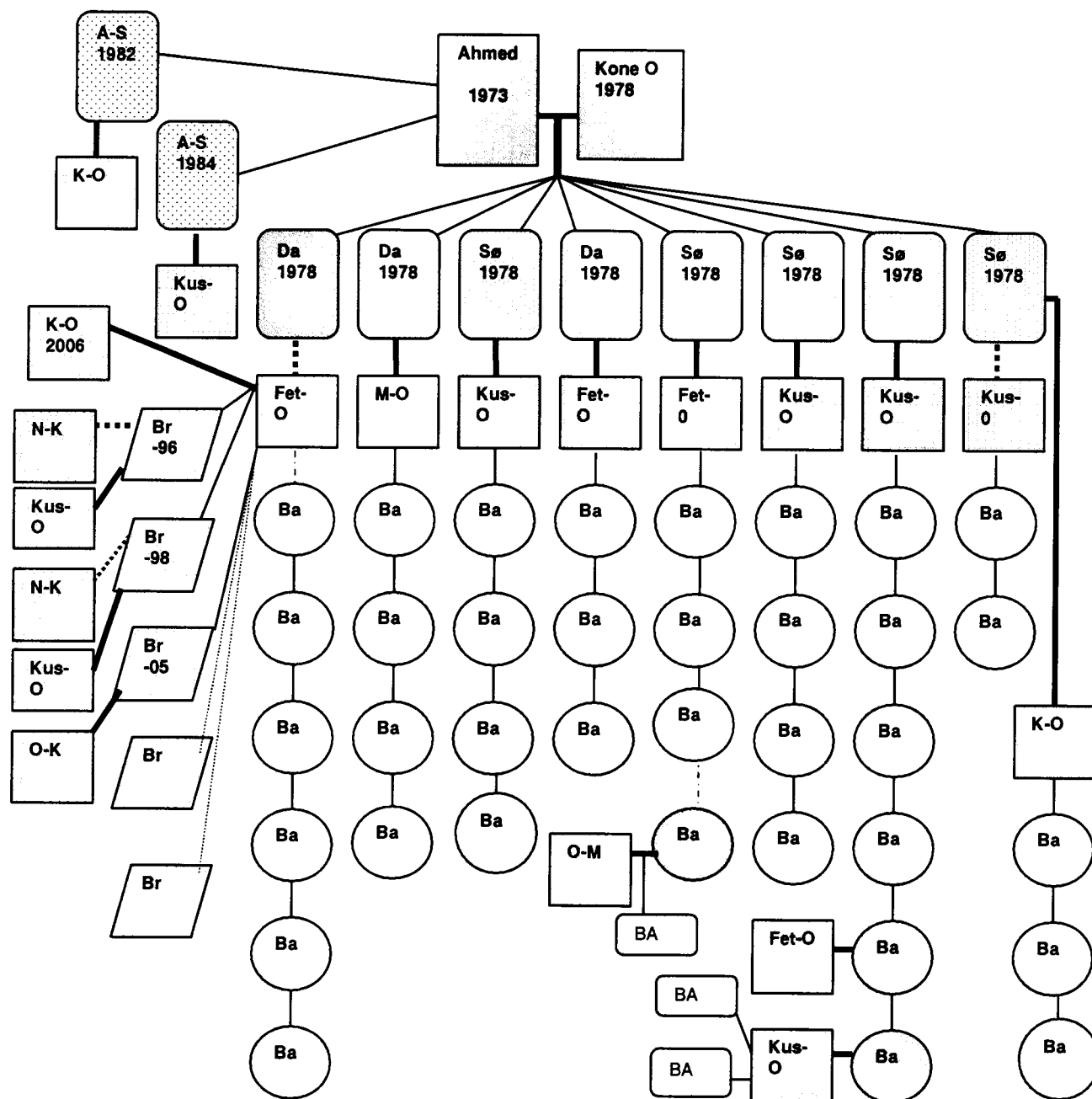
BA = Barn (Ba), 3.generasjon

Br = Bror (Br), en kom i 1996, den andre i 1998, den tredje

O-K = 2.generasjonskvinne bosatt i Norge av
samme opprinnelse (O-K)

N-K = (Etnisk) Norsk kone (N-K)

O-M = 2.generasjonsmann bosatt i Norge av
samme opprinnelse (O-M)

Minas far, Ahmed, kom lovlig til Norge gjennom arbeidsinnvandring i 1973, da hans fremtidsutsikter på hjemstedet var magre. Han forlot en fattig og analfabet storfamilie. Ahmed arbeidet hardt i Norge. Han hadde stort sett to jobber samtidig gjennom 20 år. I 1978 hentet han hustruen og deres åtte barn til Norge gjennom familiegjennforening. Noen år senere adopterte Ahmed også to nevøer av en fattig bror i hjemlandet.

Gjennom 1980-tallet har samtlige av Ahmeds barn blitt giftet bort til søskenbarn i hjemlandet, med unntak av en datter som ble giftet bort på utsiden av familien i hjemlandet. En av sønnene har skilt seg fra kusinen, og hentet ny kone fra hjemlandet som er i nær slekt med han. Samtlige ni ekteskap har utløst innvandring til Norge gjennom familiegjennforening. Også de to adoptivsønnene er giftet bort i hjemlandet, en til kusine, mens den andre er giftet med en kvinne på utsiden av familien. Disse to ekteskapene har også medført familiegjennforening til Norge. (Begge sistnevnte har barn, dette fremkommer ikke på familietreet).

I tillegg har Minas ektemann hjulpet flere av sine brødre til opphold i Norge gjennom proforma ekteskap. To av disse, en kom i 1996 og en i 1998, kom på proforma ekteskap med norsk kvinne. Begge er nå skilt fra disse, og har hentet ny kone fra opprinnelseslandet (som for begge er deres kusiner). I tillegg har Minas ektemann prøvd å få ytterligere to yngre brødre til Norge (på turist-/studentvisum). Søknadene ble avslått. En tredje bror fikk avslag på familiegjennforening med en norsk kvinne i 1997. Den unge kvinnen ble tatt med til landsbyen og inngikk proforma ekteskap med denne broren. Men søknaden om innvandring gjennom dette ekteskapet ble avslått, ettersom "ekteparet" ikke hadde et felles språk å kommunisere på. Dette ble ordnet ved å finne en annen proforma kandidat for bryllup: en kvinne som er norsk statsborger, men med samme etniske opprinnelse. Dette "arrangert ekteskapet" avviste ikke myndighetene, og mannen kom i 2005.

Ahmed, som døde for et par år siden under et opphold i hjemlandet, har nå 36 barnebarn i Norge (såkalt 2.generasjonsinnvandrere/etterkommere). Da er ikke adoptivsønnenes barn medregnet. De to eldste barnebarna er giftet bort til søskenbarn i hjemlandet. Også disse ekteskapene har utløst innvandring gjennom familiegjennforening til Norge. Ett tredje barnebarn avviste ekteskapskandidaten fra opprinnelseslandet (sin fetter), og ble utstøtt av familien. Hun har inngått ekteskap med en mann av samme opprinnelse bosatt her, og de har fått ett barn. (Denne kvinnen har også vært vår kilde). Ett av de andre 2.generasjons-ekteparene har fått to barn, dvs. Ahmeds oldebarn (såkalt 3.generasjonsinnvandrere). Til sammen i dag i 2006 teller Ahmeds nærmeste familie i Norge over 80 medlemmer.

Minas liv i dag

Mina skilte seg, og tok opp kampen for at eksmannen ikke skulle få samvær med barna, da det viste seg at faren også hadde begått seksuelle overgrep mot to av døtrene, samt vold og generell inkompetanse hva gjelder å være far. I mars 2006 falt dommen; Mina vant. Barna har fått psykologisk hjelp, og barnevernet er per i dag tungt inne. To ansatte er daglig i kontakt med familien. Både Mina og barna er utstøtt av storfamilien, og de oppfordres også av offentlige hjelpere til ikke å prøve å gjenopprette kontakt, da sjansen er betydelig for at de igjen vil bli sviktet. Mina frykter enda for sitt liv, og lever fortsatt med voldsalarm og er trygdet.

Eksmannen dro i fjor sommer til opprinnelseslandet og giftet seg på ny med en betydelig yngre kvinne som nå er hentet til Norge.

Minas historie er ikke unik. Familiemønsteret ved henteekteskap og mangel på integrering i menneskerettigheter og demokratiske grunneverdier, samt utbredelsen av rettsstridige handlinger (særlig tvangsekteskap og frihetsberøvelse), skjer i mange familier. Selvsagt er *ikke* "alle" storfamilier i ulike innvandrer miljøer i Norge dysfunksjonelle og nærmest konsekvent opprettholder negativ medbrakt verdimesig praksis. Ei heller er det slik at "alle" storfamilier har en utstrakt rettsstridig adferd. Men dessverre har alt for mange storfamilier (og andre mindre familier) liknende erfaringer som presentert i Minas historie. Og det synes som dette negative mønsteret er sterkere befestet dess større familien er. Sannsynligvis har det sammenheng med

hvordan storfamiliesystemet oftest fungerer sosialt (og rettslig) i opprinnelseslandet: Det eksisterer ingen velferdsstat, og rettsvesenet er preget av korrupsjon. Dess større makt familien har i omgivelsene, dess bedre trygghet for både familien som sådan og enkeltindividet (da i forhold til beskyttelse og økonomisk sikkerhet som staten ikke ivaretar). Tradisjonelt verdisett og rollemønster er avgjørende for å opprettholde storfamiliestrukturen i disse landene. Ettersom mange av familiene i Norge sosialt sett lever sine liv på innsiden av sitt opprinnelsesmiljø, videreføres de nevnte strukturene. Således opprettholdes den særdeles integreringsfiendtlige æreskodeksen – en hovedpulsåre i de aktuelle familiene og miljøene. Et siste moment er at dess større familien her er, dess mer synes de å fange hverandre i ufrie mønster, særlig hva gjelder valg av make og frihet til å ta andre sentrale valg i egne liv, som i sum er svært integreringshemmende.

Det sentrale spørsmålet til Minas historier er imidlertid: *Hvordan kunne dette vært unngått?*

HRS tillater seg med dette å komme med følgende forslag:

1. Begge ektefeller eller de registrerte partnere skal være fylt 24 år.

Kommentar: Kravet er at begge ektefeller/samleverere må være fylt 24 år for å kunne få realitetsbehandlet søknad om familieetablering (ekteskap) i Norge. Kravet gjelder alle som har gyldig opphold i Norge, uansett nasjonal opprinnelse.

Fordeler:

- unge mennesker som står i fare for å måtte inngå et ufrivillig ekteskap kan unnsnippe fordi de ikke kan hente ektefellen til Norge før begge parter er fylt 24 år,
- når ektefellene har oppnådd en alder på 24 år er de mer modne og selvstendige, og er derav bedre styrket til å unngå (nekte) et ufrivillig ekteskap
- siden den utenlandske parten ikke får komme til Norge før begge er fylt 24 år, gis herboende part langt bedre rom for å kunne få og fullføre en høyere utdanning,
- foreldre/familie her kan smyge seg unna press fra opprinnelseslandet om å hente ektefelle derfra til sine barn, da de kan henvise til 24 års kravet (de fritas således også for "skyld").

Ulemper:

- de som gifter seg i en alder mellom 18 – 23 år med en ektefelle utenfor EØS-området, eller at den utenlandske ektefellen er under 24 år, mens en selv er over 24 år, må vente til begge parter er fylt 24 år for å få familieetablering i Norge,
- en aldersgrense for familieetablering i Norge kan oppleves som en utilbørlig inngripen i privatlivets rett.

Merknad til ulempene: Dette innebærer ikke at herboende er frarøvet alle muligheter til å få ektefellen til Norge (men er frarøvet muligheten å få ektefellen til Norge gjennom regler for familieetablering). Den utenlandsboende ektefellen kan fortsatt søke om andre oppholdstillatelser, for eksempel arbeids- og utdanningstillatelser.

2. a) Parets samlede tilknytning skal være lik eller større til Norge enn deres samlede tilknytning til et annet land.

b) Kravet om tilknytning bortfaller hvis personen i Norge har hatt norsk statsborgerskap eller oppholdt seg lovlig i Norge i over 28 år og er oppvokst i Norge.

Kommentar: Tilknytningskravet innebærer at parets samlede tilknytning må være lik/større til Norge enn til et annet land for at familieetableringen kan skje i Norge. En vurdering av ekteparets samlede tilknytning til et land beregnes *ikke* ut fra partenes alder. Inngår en person i Norge på 24 år, som har bodd her hele livet, ekteskap med en person som er langt eldre fra eksempelvis Tyrkia, og som har bodd der hele livet, eller bodd fire år i USA, vil ikke parets tilknytning bli definert til Tyrkia (eller USA for den saks skyld). Parets samlede tilknytning vil vurderes som lik til Norge som til et annet land. Har derimot parten bosatt i Norge også vært bosatt i Tyrkia utover det som kan betegnes som ferieopphold, vil parets samlede tilknytning være størst til Tyrkia. Har herboende også bodd i USA, må botiden ha vært av så lang varighet at parets samlede tilknytning vurderes som størst til USA, hvilket praktisk sett vil i de fleste tilfeller oppheves av pkt. b).

Fordeler:

- En aldersgrense for familieetablering i Norge kan bli utnyttet/omgått hvis det ikke samtidig eksisterer et tilknytningskrav.
- Tilknytningskravet forhindrer at unge mennesker i Norge blir sendt ut av landet for å bli giftet bort der, og så måtte bli der til alderskravet på 24 år er oppnådd. Hvis en person blir sendt til eksempelvis Pakistan for å bli giftet bort der som 18-åring, og bor der til begge ektefellene oppfyller 24-årskravet, vil tilknytningen til Norge minke, samtidig som den øker til Pakistan.
- Tilknytningskravet vil også forebygge at barn og unge blir sendt på lange opphold i familiens opprinnelsesland, da de ved slike opphold vil miste tilknytning til Norge (som igjen vanskeliggjør muligheten de vil ha som voksne til å hente ektefelle fra opprinnelseslandet til Norge). Kravet vil altså sikre at langt flere barn og unge enn i dag får sin oppvekst og skolegang i Norge, noe som både forsterker integreringen og sikrer at de går godkjent skolegang.

Ulemper:

- Personer som ikke bor permanent i Norge, for eksempel at de er med foreldrene som jobber en tid i utlandet, eller at de selv studerer noen år i utlandet, mister samtidig tilknytning til Norge. Hvis Ola Mohammed reiser til USA som 22-åring for å studere, og treffer den han vil dele livet med der, vil parets samlede tilknytning bli definert som størst til USA, selv om begge parter er over 24 år. Denne uheldige bieffekten av tilknytningskravet kan løses slik de har gjort i Danmark: Det stilles ikke tilknytningskrav hvis den herboende har hatt norsk statsborgerskap i over 28 år eller har oppholdt seg i Norge i over 28 år og er oppvokst her.

Merknad til ulempen: Uavbrutt opphold og aldersgrensen på 28 år, og ikke eksempelvis 24 eller 25 år, er for å beskytte unge innvandrere mot ufrivillige ekteskap og langvarige opphold i opprinnelseslandet i oppveksten. Det er mindre sannsynlig at noen vil vente til herboende er 28 år for å inngå et ufrivillig ekteskap, og det er heller ikke stor

sannsynlighet (jf. for eksempel ekteskapsstatistikk) at utenlandsboende er ferdig utdannet og klar for å stifte familie før 28-årsalderen.

Vurderer vi Minas historie opp mot de overnevnte reglene ville mye av det misbruket som både har skjedd og skjer vært unngått.

Minas far kom til Norge for jobb, og hentet sine allerede ti barn (inkludert to fosterbarn) og hustru hit etter noen år. Alle barna har hentet ektefelle i opprinnelseslandet. Hadde reglene vært på plass, ville ingen kunne hentet ektefelle med henvisning til (først og fremst) tilknytningskravet. I alle fall måtte samtlige ha vært her i 28 år, hvilket ville gitt så høy ekteskapsalder at det ikke er sannsynlig.

Mina ble tatt ut av skolen som 16-åring til jobb for å oppfylle (daværende) forsørgerkrav, og da Mina fylte 18 år ble ektefellen fra opprinnelseslandet hentet hit. Med 24-årsregelen for familieetablering i Norge ville ikke dette vært mulig. Men heller ikke da Mina ble 24 år, ville hun fått familieetablering i Norge. Mina kom til Norge som 11 åring, hvilket tilsier at hun i følge 28-årsregelen må ha vært minimum 39 år for å kunne hente ektefelle i opprinnelseslandet.

Mina ville heller ikke blitt sendt til opprinnelseslandet for ekteskap, og holdt tilbake der til eventuell familieetablering kunne skje i Norge. Jo lengre tid i opprinnelseslandet, jo mer svekket tilknytning til Norge og ditto økning til opprinnelseslandet. Sannsynligheten er heller ikke stor for at Mina ville blitt dumpet (for evig) i opprinnelseslandet. Det er nok av ekteskapskandidater i opprinnelseslandet, og uten noen utsikter for visum til Vesten ville hun ikke hatt noen fortrinn. Familien ville da tjent mer på å ha henne i Norge, både i forhold til at hun utløste barnetrygd til hun var 18 år og at hun i fremtiden kunne utløse ytterligere ressurser for familien via arbeidsmarkedet. Sjansen er derfor stor for at Mina hadde fått fortsette å ta utdanning, som hun gjerne ville.

Dessuten var Minas ektemann hennes fetter. Med et forbud mot ekteskap mellom nære slektninger ville ikke ekteskapet blitt godkjent. Hadde ikke Minas ektemann også vært hennes fetter, ville heller ikke storfamilien hatt slik sterk makt over henne. Nettopp slektskapet mellom ektefellenes familier vanskeliggjør en skilsmisse.

Flere av Minas søsken og søskenbarn, samt hennes fraskilte mann, har etter skilsmisse hentet ny ektefelle i opprinnelseslandet. Tilknytningskravet ville forhindret gjentatt henting av ektefelle, det samme ville et forbud mot ekteskap mellom nære slektninger.

Med andre ord ville reglene for familieetablering gitt Mina rettigheter og muligheter som dagens familiegjenforeningspolitikk ikke gjør, og som eller ikke blir ivaretatt med høringsbrevets forslag.

1.5 Eventuelle andre merknader/synspunkter

HRS vil avslutningsvis benytte sjansen til å rette søkelyset på følgende:

Utnyttelse av utviklingshemmede som innvandringsverktøy

Et annet moment HRS mener burde vært inkludert i høringen er bortgiftning transkontinentalt av utviklingshemmede til friske personer i opprinnelseslandet. At denne praksisen ikke er søkt

regulert/stoppet, mener vi er en rettsstat uverdigg. HRS kjenner til konkrete tilfeller av slik bortgiftning gjennom en årrekke. Vi siterer her fra informasjonsleder Hege Storhaugs siste bok, *Men størst av alt er friheten. Om innvandringens konsekvenser* (kapittel 3):

"Et annet tema knyttet til ekteskapsinnvandringen som knapt har vært nevnt i norsk offentlighet, er bortgiftning av psykisk og fysisk utviklingshemmede. Som en lege sa; "Giftes bort skal de, om de så ligger i horisontalen". Eller som en i utlendingsmyndigheten skrev til meg; " (...) vi har en del rett og slett tilbakestående norskpakistanere som gifter seg med fullt oppegående personer. Jeg har hatt norskpakistanske jenter inne til samtaler som ikke engang vet hvilken måned det er, som er mentalt på åtte til ni års stadiet, og som kan dokumentere det ved legeerklæring. De skal ha sine ektefeller til Norge, og det er familiene som presser på. Dette er klare overgrep."

Jeg kom for første gang bort i slike saker i 1997 ved innsyn i et dokumentert tilfelle hos Oslo Røde Kors Internasjonale Senter. En kvinne i Marokko var via telefon giftet bort til en marokkaner i Norge. Giftermål over telefon var tillat inntil 2004. Hun ante ingenting om ektemannens helsetilstand før hun møtte han hos storfamilien i en leilighet i Oslo. Mannen var både psykisk og fysisk handikappet. Storfamiliens motiv for ekteskapet var å sikre seg en pleier til mannen.

På senvinteren i 2006 spurte jeg en pakistansk bekjent om han kjente til slike ekteskapsinngåelser. Han kunne umiddelbart ramse opp tre tilfeller. Ett av dem handler om en ung norskpakistansk kvinne som er sterkt mentalt retardert. Hun kan knapt gjøre rede for seg. Da hun ble kalt inn til intervju av myndighetene i forbindelse med ektefellens søknad fra Pakistan om gjenforening med henne, fulgte faren henne og talte hennes sak overfor politiet. Ektemannen fikk visum. I dag finnes det ingen lovhjælp for å stanse denne praksisen.

Mønsteret er entydig. Friske personer hentes til syke personer her. Jeg har til gode å høre at det motsatte skjer."

HRS synes det er flott hvis psykisk utviklingshemmede finner kjærligheten og gifter seg, men det er noe ganske annet når en utviklingshemmet giftes bort gjennom familieavtaler ute av stand – kanskje på flere måter – til å motvirke giftermålet, og der ekteskapets eneste motiv er innvandring.

Aktuelle tall hva gjelder potensialet for nye ektefelleinnvandring ved bruk av utviklingshemmede, mange med multiple fysiske og psykiske handikapp, vises ved Camilla Stoltenbergs forskning. Her fremkommer det at hvert tjuende norskpakistansk barn har misdannelser som oppdages ved fødsel, og at man kan forvente at skader på andre barn oppdages i de aller første leveårene.

Unge importerte bruder

Den norske staten har selvsagt også forpliktelser overfor unge kvinner/jenter på andre kontinenter som kan bli hentet hit gjennom giftermål. Dess yngre den kvinnelige parten er, dess mer sårbar er man i en overgrepssituasjon. Det yngste dokumenterte tilfellet på barneekteskap ble vist i NRK Brennpunkt 19. mars 2002, der det fremkommer at ei jente på 11 år ble hentet hit gjennom tvangsekteskap med en kurdisktyrkisk fetter. Det seneste tilfellet er en ung brud hentet

hit fra Bangladesh våren 2006 og mishandlet på det groveste. Jenta fikk visum til Norge på det som skal være en annen kvinnes pass, som er 21 år. Jenta skal etter alderstesting nå nylig, være rundt 17 – 18 år (se for eksempel www.rights.no 17. oktober 2006).

Vi vil presisere at vi kjenner flere tilfeller der unge kvinner har vært fra 13 – 15 år og hentet hit gjennom giftermål til ofte betydelig eldre menn. Jentenes landbakgrunn er fra kurdiske områder i Irak, Iran og Tyrkia, og fra Gambia, Pakistan og Marokko. Felles er at de er hentet hit på andres identitetspapir og at de tross intervju ved aktuell ambassade og noen også av utlendingspoliti her, ikke avdekkes dokumentfalskneri og jentenes lave alder. Et annet fellestrekk er at jentene er svært sårbare og isolerte, og ikke har fått innsikt i rettigheter i Norge før i voksen alder.

Ved å øke alderen for begge nygifte partnere ved familiegjengenforening til 24 år, vil slike grove overgrep bli så godt som umulig å gjennomføre.

Barn og skolegang i Norge

Hva gjelder de alternative tilknytningskravene, er det ingen av forslagene som vil demme opp for at barn sendes til opprinnelseslandet for årelange opphold der (se rapporten *Ute av syne, ute av sinn. Norske barn i utlandet*, HRS R-1 2004). Dette fordi det er lagt til grunn en rekke skjønnsmoment i forslag 3, mens det i forslag 1 og 2 ikke er lagt inn et eneste moment som vil få konsekvenser for tilknytning til Norge i oppveksten.

Det kan ikke være tvil om at slike opphold i opprinnelseslandet for langt de fleste barna blant annet vil svekke integreringsmulighetene i Norge i voksen alder, eventuelt konkret medfører at de faller gjennom både i utdanning i nær voksen/voksen alder og også i arbeidslivet. Ved et reelt krav om like sterk tilknytning til Norge som til et annet land, ville dette etter all sannsynlighet ha forebygget mye av dagens uheldige praksis med oppvekst i et annet land enn Norge.

Kryss-skilsmisser

De svake alternativene til tilknytningskrav vil heller ikke forebygge/stanse praksisen med kryss-skilsmisser. Denne praksisen er først og fremst registrert blant kinesere og vietnamesere i Norge, fortelles det fra utlendingsmyndigheten og trygdeetater. Følgende skjer: Et ektepar her skiller seg. Parallelt skiller mannens bror i Kina eller Vietnam seg. Herboende "eks-ektepar" gifter seg så med hver sin "skilte" ektefelle i utlandet, altså to brødre bytter koner. De nye ekteskapene danner grunnlag for familiegjengenforening. Da de nye "ekteparene" oftest bor under samme tak, er det vanskelig for myndighetene etter dagens regler å påvise at arrangementet er proforma og slik avslå oppholdstillatelse. Når permanent opphold er i boks for de to partene som ble hentet hit, skiller parene seg igjen og kobler seg tilbake til sine opprinnelige ektefeller.

Politiet på Romerike i Akershus pågrep 11 personer i alderen fra 27 - 54 år under en storaksjon i november, der samtlige er mistenkt for å ha fått opphold i Norge på falske ekteskap ved såkalte krysskilsmisser (Aftenposten 16. november 2006). Ved et reelt tilknytningskrav vil denne praksisen stoppes optimalt når den norske parten har bodd her i under 28 år, jamfør det danske tilknytningskravet. I følge kilder i utlendingsmyndigheten er det nettopp blant ganske nyinnvandrede at praksisen er mest utbredt.

Humanisme og realisme

Hva gjelder tallmateriale over transkontinentale giftermål i aktuelle ikke-vestlige grupper viser vi til særlig to rapporter utarbeidet av HRS, *Innvandring gjennom ekteskap* (R-1 2005) og *Ekteskap blant utvalgte innvandrergupper i Norge* (R-1 2006). Det utbredte mønsteret med henting av nye ektefeller i opprinnelseslandet vitner om at det kan være liten tvil om at slike giftermål i mange tilfeller brukes som et rent innvandringsverktøy. At ekteskapsinstitusjonen, som i vårt samfunn i dag er basert på kjærlighet mellom to likestilte og likeverdige voksne personer, brukes av mange til kun å oppnå bosetting her i landet og påfølgende statsborgerskap, mener vi er verdimessig uakseptabelt. Å la denne praksisen få fortsette er således en verdimessig selvnedvurdering fra samfunnets side.

HRS stiller seg undrende til at regjeringen på bakgrunn av alt tilgjengelig material knyttet til den uheldige utviklingen i Norge og andre europeiske land med hensyn til innvandring gjennom nye ekteskap, fremmer forslag som åpenbart kun vil begrense en liten del av den sosialt og økonomisk ikke-bærekraftige innvandringen – en innvandring som også går på menneskerettighetene løs for større og større grupper borgere i landet. HRS kan vanskelig se annet enn at forslagene vil ha som konsekvens at dagens negative utvikling vil fortsette, og den vil forseres dess større gruppene her vokser seg og dess flere barn som kommer i gifteklar alder. Derfor mener vi det bare er et tidsspørsmål før (eventuelt) ytterligere innskjerpingen tvinger seg frem, og i mellomtiden fortsetter både grove overgrep som kunne vært unngått og utviklingen av parallelle samfunn vil akselerere.

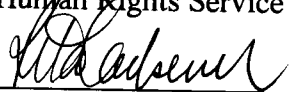
Betegnelsen humanisme er et moment som gjerne trekkes frem av tilhengere av dagens liberale politikk. Vi vil minne om at det vitterlig må være humanisme å søke å videreføre et samfunn som det norske som gir (den store majoriteten av) borgerne menneskerettigheter og som sikrer alle velferdsgoder. Å føre en politikk som legger forholdene optimalt til rette for at flest mulig kan innvandre til Norge gjennom ekteskap i den tro/mening at dette er humanisme og solidaritet med 3. verden, er det svært lite realisme i. En slik politikk vil på sikt undergrave både menneskerettighetene og velferden.

I en global sammenheng er Norge og befolkningen her en liten minoritet. Vi kan ikke avhjelpe befolkningsproblemer i regimer som fører en uansvarlig befolkningspolitikk der kvinner oftest nektes tilgang til prevensjon, og der despoter bevisst søker å øke befolkningsveksten tross store interne problemer (jmfør utspillet nylig til president Mahmoud Ahmadinejad i Iran, som vil øke befolkningen med 50 millioner personer, Aftenposten 23. oktober 2006). Den pakistanske befolkningen forventes å øke med ca 100 millioner personer innen 2060. Slike utfordringer må løses i internasjonale fora.

Underskriftskampanje

HRS startet for noen dager siden en underskriftskampanje til støtte for 21 års grense og tilknytningskrav (forslag 3) der vi satte frist til 23.11.2006. Gitt denne fristen vil dette oversendes departementet i morgen.

Med vennlig hilsen
Human Rights Service (HRS) v/

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Rita Karlsen', written over a horizontal line.

Rita Karlsen
Daglig leder